

Raadsvoorstel

onderwerp	Aanvraag Vangnetuitkering 2023
zaaknummer	Z/23/458215
documentnummer	INT/24/1195815
portefeuillehouder	S. Bijl
portefeuille	Inkomensondersteuning / Participatiewet

1. Samenvatting

De gemeente Zevenaar gaf in 2023 meer geld uit aan bijstandsuitkeringen dan het BUIG-budget (bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) dat zij hiervoor van het Rijk ontvangt (tekort €1,06 miljoen). Gemeenten kunnen onder voorwaarden worden gecompenseerd voor de grote tekorten op het bijstandsbudget door het aanvragen van de vangnetuitkering bij het Rijk. Voor het indienen van een verzoek tot vangnetuitkering dient het college expliciet te verklaren dat er maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren. De gemeenteraad dient door middel van zijn instemming de juistheid van de verklaring van het college te bevestigen.

2. Raadsvoorstel

Wij stellen u voor:

1. In te stemmen met de genomen maatregelen van het college om het tekort op het bijstandsbudget in 2023 terug te dringen.

3. Waarom naar de raad

De gemeenteraad dient in te stemmen met de verklaring van het college dat er maatregelen zijn getroffen om het tekort te reduceren. Hier ligt de aanname aan ten grondslag dat de gemeenteraad alleen met de verklaring kan instemmen als de door het college getroffen maatregelen met de raad zijn gewisseld. Met dit voorstel wordt de raad in de gelegenheid gesteld om zijn mening te geven over de genomen maatregelen over 2023 om het tekort op het budget terug te dringen.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

De gemeente Zevenaar wil een aanvraag voor de Vangnetuitkering 2023 indienen bij het Rijk. Het beoogde effect hiervan is dat deze aanvraag wordt gehonoreerd. De gemeente wordt dan deels gecompenseerd voor het tekort op de middelen voor het verstrekken van uitkeringen.

5. Argumenten en alternatieven

Argumenten

1.1 *Er zijn maatregelen genomen om het tekort op het budget terug te dringen*

Gemeenten kunnen onder voorwaarden worden gecompenseerd voor de grote tekorten op het bijstandsbudget via de vangnetuitkering. Een vangnetuitkering kan worden aangevraagd als over het jaar 2023 het tekort boven de 7,5% ligt. Het tekort van de gemeente Zevenaar op de BUIG-middelen over 2023 bedraagt ongeveer €1,06 miljoen (9%); bij dit bedrag kan de gemeente aanspraak maken op een vangnetuitkering van €88.333,-

In de aanvraag vangnetuitkering 2023 wordt gevraagd een toelichting te geven op de volgende onderdelen:

- A) een analyse van de oorzaken van het tekort;
- B) getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren;
- C) beoogde effect van de genoemde maatregelen.

Hieronder treft u een samenvatting van de uitgebreide analyse, maatregelen en effecten van deze maatregelen.

A1) Samenvatting onderdeel analyse van de oorzaken van het tekort

In het jaar 2022 kampte de gemeente Zevenaar met een tekort op het BUIG-budget, wat resulteerde in het indienen van een aanvraag voor de Vangnetuitkering Participatiewet. Op basis van de realisatiecijfers heeft de gemeente ook in 2023 een tekort.

Het tekort is op meerdere manieren te verklaren;

- **De verdeling van uitkeringsgerechtigden**

Bij de analyse op het aantal uitkeringsgerechtigden valt het volgende op:

- Het relatieve aandeel van de doelgroep op de treden 1 en 2 is met 65% hoog. Wel is er een verbetering te zien ten opzichte van vorig jaar. In 2022 was dit 76%.
 - Het merendeel van de doelgroep op de treden 1 en 2 is 56 jaar en ouder en zit gemiddeld al langer dan 8 jaar in een uitkeringssituatie.
 - Een groot deel heeft een migratieachtergrond met onder andere taalproblematiek waardoor uitstroom naar werk lastig is.
 - Een groot deel heeft zogenoemde 'multiproblematiek' waardoor uitstroom zonder aanvullende ondersteuning vanuit andere disciplines (denk bijvoorbeeld aan ondersteuning vanuit de jeugdzorg en schuldenproblematiek) niet realistisch is.
 - Het aandeel uitkeringsgerechtigden is al met al hoger dan op grond van het verdeelmodel van de BUIG rekening mee is gehouden. Opvallend is dat het aandeel uitkeringsgerechtigden lager is dan zowel het landelijk aandeel als het gemiddelde van de referentiegroep.
- **Verdeelsystematiek BUIG-budget pakt onevenredig negatief uit voor de gemeente Zevenaar**
Zevenaar is een van de gemeenten met grote structurele tekorten op de bijstandsbudgetten. Het Ministerie van SZW heeft daarom een tweetal onderzoeken laten verrichten, waar de gemeente Zevenaar aan heeft meegewerkt; Een onderzoek naar kwalitatieve oorzaken in verschillend beleid en uitvoering en een kwantitatief onderzoek naar meetbare oorzaken in het verdeelmodel. Ook heeft de gemeente Zevenaar geageerd tegen de beslissingen; Zevenaar is in beroep gegaan tegen de definitieve beslissing van 2022, en in bezwaar tegen de definitieve beslissing van 2023 en de voorlopige beslissing van 2024.
 - **Prijs per uitkering**
De realisatiecijfers van 2023 laten zien dat de gemiddelde prijs van een uitkering in Zevenaar lager ligt dan de norm waarmee het Rijk in haar budget mee rekent, maar hoger dan het landelijk gemiddelde. Als de gemiddelde prijs per uitkering op het landelijke peil komt, kan dat een besparing opleveren van maximaal €400,- per uitkeringsgerechtigde. Voor de aanvraag Vangnetuitkering 2023 is het daarom opportuun om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om de gemiddelde prijs per uitkering te verminderen. Mogelijkheden om de gemiddelde prijs per uitkering te verminderen zijn onder andere;
 - Toename van parttime werk en dus een aanvullende uitkering in plaats van een volledige;
 - Toename terugvorderingen en verhalen;
 - Toename maatregelbeoordelingen.

A2) Analyse van het effect van getroffen maatregelen in voorgaande jaren

Naar aanleiding van de vangnetuitkering van 2022 zijn aanbevelingen gedaan om het tekort verder te reduceren. Hieronder wordt per punt aangegeven op welke wijze hier invulling aan gegeven is.

- **Voortzetten huidig beleid**

Bij de aanvraag Vangnetuitkering 2022 is aangegeven dat Zevenaar het huidige beleid – conform de toen lopende bestuurlijke opdracht – in 2023 blijft voortzetten. Hiermee richt Zevenaar de inzet primair op de personen op de treden vanaf 2b.

- **Integrale benadering**

De eerste stappen voor integrale samenwerking tussen de gemeentelijke afdelingen en de RSD zijn gezet. Op casusniveau is de samenwerking reeds geïntensiveerd. Om dit vraagstuk verder te ontwikkelen is dit als expliciet onderdeel opgenomen in de nieuwe bestuurlijke opdracht.

- **Taallessen**

In 2023 is er op verschillende manieren gewerkt aan het verbeteren van de taalvaardigheid van klanten, waaronder 'Taal op de werkvloer', 'Liemers Perspectief Zorg en Techniek' en 'Project Samen'. Ook is RSD de Liemers aangesloten bij de stuurgroep van het Taalhuis de Liemers.

- **Prestatiegerichte afspraken**

Er is een programma van eisen opgesteld voor LEON-partners en een contractmanager aangesteld. Het model is prestatiegericht zonder verplichte afname en dermate opgezet dat klantmanagers middels evaluaties producten beoordelen wat voor de andere uitvoerend professionals direct zichtbaar is.

- **Activerend Werk**

Geconstateerd wordt dat het instrument Activerend Werk nog niet volledig zijn uitwerking heeft gevonden. Naar de toekomst toe gaan we hier intensiever op inzetten. Activerend Werk kan een voorschakeltraject zijn voor inwoners die de stap naar betaald werk nog niet kunnen maken. Het biedt hen de mogelijkheid op termijn (evt. met LKS) aan het werk te kunnen.

- **Samen in Beweging**

Dit project is niet van start gegaan doordat de training niet geschikt bleek voor de inwoners op de trede 2 van de werkladder. De focus is daarom verlegd naar het Energieproject waarvan de helft van de deelnemers alreeds betaald werk hebben, de overige deelnemers nog in de afrondingsfase van de proefplaatsing zitten.

- **Intensivering LKS**

Naast de toename van LKS-plaatsingen ten gevolge van de projecten 'Activerend Werk' en 'Samen in beweging' zou er extra geïnvesteerd worden om meer plaatsingen te realiseren. Op dit moment heeft dit nog niet tot de verwachte verbetering geleid die verwacht werd. Na de gedane investering zien we een lichte stijging in de aantal mensen met LKS plaatsing. In de komende periode gaan we hier verder op inzetten.

Gelet op de samenstelling en de complexiteit van de inwoners die aanspraak maken op een participatiewet-uitkering, was te verwachten dat de maatregelen als benoemd bij de vangnetuitkering van 2022 effect zouden tonen op de langere termijn. In bovenstaande analyse blijkt dit ook. Veel maatregelen zullen effect op langere termijn tonen.

B) Getroffen interne en externe maatregelen om het tekort verder te reduceren

De in 2022 ingezette maatregelen zijn in 2023 voortgezet, omdat het effect hiervan pas op lange termijn inzichtelijk wordt. Daarnaast zijn er eind 2023 extra maatregelen genomen, namelijk;

1. Uitbreiding van de doelgroep van inwoners die actieve begeleiding krijgt vanaf trede 2b naar trede 1 en 2a. Waar mogelijk voorbereidende trajecten naar werk, anders om naar vermogen mee te doen in de maatschappij of toeleiding naar hulpverlening.

2. Uitbreiding begeleiding van de doelgroep van inwoners met onbenut arbeidspotentieel. Specifiek mensen met een migratieachtergrond, mensen met een arbeidsbeperking en werkenden met LKS.
3. We starten een pilot gericht op het verbeteren van de situatie van mensen met meervoudige problematieken. Dit is een samenwerking tussen gemeente en RSD.

C) Beoogde effect van de genoemde maatregelen

1. Begeleiding van inwoners op trede 1 en 2a; het effect van deze maatregel is niet direct financieel meetbaar. De zelfredzaamheid van deze personen zal toenemen, het draagt bij aan een oplossing voor veel problemen, en zal ook het beroep op gezondheidszorg en dienstverlening binnen het sociaal domein verminderd kunnen worden.
2. Uitbreiding begeleiding; Het effect van deze maatregel is direct financieel meetbaar. Intensieve begeleiding van deze inwoners resulteert in meer plaatsingen, een verlaging van het uitkeringsbestand en een verhoging van de LKS-kosten. Deze laatste kosten worden vergoed op basis van de gerealiseerde aantallen van het voorgaande kalenderjaar vanuit de BUIG-systematiek en zal daardoor een positief effect hebben op het totale BUIG-budget dat aan Zevenaar wordt toegekend. Daarnaast verminderd het de uitkeringslasten van de inwoners die met een LKS aan het werk gaan.
3. Pilot verbeteren levenssituatie; Het effect van deze maatregel is niet direct financieel meetbaar. Het zal de leefomstandigheden van de deelnemers verbeteren, daarnaast een besparing in de uitgaven vanuit de BUIG geven, maar ook besparing realiseren binnen de WMO/jeugd.

Alternatieven

Er zijn geen verdere alternatieven in relatie tot het aanvragen van een vangnetuitkering 2023.

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

De aanvraag voor de vangnetuitkering dient voor 15 augustus 2024 te zijn ingeleverd bij de Toetsingscommissie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

7. Klimaat en duurzaamheid

N.v.t.

8. Communicatie

Op 3 april 2024 vindt er een raadsinformatiebijeenkomst plaats waar de aanvraag voor de vangnetuitkering 2024 wordt toegelicht.

9. Kosten, baten en dekking

Door de vangnetuitkering worden gemeenten gedeeltelijk gecompenseerd voor de tekorten op het BUIG-budget. Zo is er een eigen risicodrempel voor gemeenten opgenomen van 7,5%. Dit betekent dat gemeenten voor dit deel van het tekort niet worden gecompenseerd vanuit de vangnetuitkering. Voor de tekorten tussen de 7,5% en 12,5% worden de gemeenten voor de helft van het tekort gecompenseerd en is het eigen risico 50%. Tekorten boven de 12,5% worden volledig gecompenseerd. Het tekort van de gemeente Zevenaar op de BUIG-middelen over 2023 zal uitkomen op ongeveer €1,06 miljoen exclusief vangnetuitkering. Op grond van dit tekort kan de gemeente aanspraak maken op een vangnetuitkering van afgerond €88.333,-.

10. Bijlagen

De volgende bijlagen horen bij dit voorstel:

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INK/24/1200552	Samenvatting van de verklaring van het college aanvraag vangnetuitkering 2023

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris
Danielle Jansen

De burgemeester
Lucien van Riswijk

Raadsbesluit

onderwerp	Aanvraag Vangnetuitkering 2023
zaaknummer	Z/23/458215
documentnummer	INT/24/1195815

De raad van de gemeente Zevenaar;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

besluit:

1. In te stemmen met de genomen maatregelen van het college om het tekort op het bijstandsbudget in 2023 terug te dringen.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 24 april 2024.

De griffier	De burgemeester
I.M. van Dijk	drs. L.J.E.M. van Riswijk